

KAYA TEKNOLOJİSİ ABD İÇİN İKİ UCU KESKİN BİR KILIÇ OLABİLİR *

Ocak ayında Davos'ta gerçekleştirilen Dünya Ekonomik Forumu'nda ABD Başkanı Trump; "Hiçbir ülke tek bir enerji sağlayıcısının rehini olmamalıdır." diyerek Amerikan petrol ve gazını müttefiklerine enerji güvenliği sağlamak için kullanmaya söz vermişti. "Enerji hakimiyeti" adı verilen bu hedef ile Başkan Trump, Amerika'nın daha fazla petrol, gaz ve kömür üretilip ihraç etmesini hedeflemektedir. Ancak, Trump yönetiminin kullanmayı sevdiği terimlerin çoğunda olduğu gibi, sıkça kullanılan bu "enerji hakimiyeti" teriminin de anlamı kapalı ve dinleyicinin yorumuna bağlıdır.

Başkan Trump'ın bu hedefte ilerlemek için elverişli bir ortam seçtiği aşikardır. Amerika'nın petrol ve gaz üretimi artarak kalmamış; kaya teknolojisi devrimi ile ülkenin ham petrol ve petrol ürünlerine olan bağımlılığı on yıl öncesindeki %57'lik oranlardan %20'lere gerileyecek şekilde azalmıştır. İthalat bağımlılığındaki bu düşüşün jeopolitik sonuçları da kendini göstermeye başlamıştır. 2011 ve 2014 arasında Amerika, üretilen her varile karşılık kendisi de bir varil üreterek petrolde Sudan, Suriye, İran ve Libya'daki politik gelişmelerin yol açtığı kesinti ve açığı kendisi karşılamış, bu petrol piyasalarını istikrarlı tutmaya yardımcı olmuştur. Ülkedeki petrol bolluğu ayrıca Amerika'nın tehlikeli gördüğü petrol üreticilerine yaptırım uygulamasını da kolaylaştırmış, 2015 yılında, küresel petrol fiyatlarında ortaya çıkabilecek bir artıştan korkmalarına gerek kalmadığı için, diğer ülkelerin de İran'a nükleer hedeflerini beklemeye alan bir anlaşma imzalamaya ikna etmelerine yardımcı olmuştur.

Doğal gazın ise, Amerika'nın elini petrolden bile daha fazla güçlendirmiş olması mümkündür. 2017 yılında Amerika, 60 yıldır ilk defa net gaz ihracatçısı olmuş, bu, doğal gazda küresel bir pazar oluşturulmasına yardımcı olarak, dünyanın – kömürün neredeyse çeyreği, petrolün ise yalnızca yarısı kadar karbon dioksit üreten – bu yakıta erişimini kolaylaştırmıştır. Amerika'nın mevcut en büyük doğal gaz ihracatı boru hatları üzerinden Meksika'ya gerçekleştirilmektedir. Ancak, küresel çapta devam eden değişim ağırlıklı olarak sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) ihracatıyla gerçekleşmektedir. Louisiana ve Teksas'tan çıkan LNG tankerleri, gerektiğinde esnek ve ucuz bir şekilde gaz tedarik edebilecek bir pazar yaratmaktadır. 2022 yılına kadar Amerika'nın, Avustralya ve Katar ile birlikte dünyanın en büyük LNG ihracatçılarından biri olması beklenmektedir.

LNG'nin artması, küresel ısınmanın hızını potansiyel olarak yavaşlatacak, daha temiz enerjiye geçişe yardımcı olacaktır. Küresel bir LNG pazarı aynı zamanda enerji jeopolitiğinin en çetin sorunlardan biri olan Rusya'nın gaz boru hatlarını Ukrayna gibi komşularına karşı kullanmasının etkilerini de hafifletmektedir. Amerika'dan ihraç edilen LNG'nin hala Rus gazından daha pahalı olması Avrupa'da çok alıcı bulamamasına neden olmuştur. Ancak bir alternatif olarak var olması bile Avrupa ülkelerinin enerji güvenliği konusunda endişelerini hafifletmeye yardımcı olmaktadır.

Trump yönetimi, bu başarıların üzerine inşa ederek fosil yakıt üreticilerinin hayatını daha da kolaylaştırmak istemektedir. Görevinin ilk yılında Amerika İçişleri Bakanı, Ryan Zinke, ülke kıyılarını sondaja açmak ve Obama başkanlığında doğal gaz üretimi ve kömür madenciliğine yönelik uygulamaya konan kısıtlamaları hafifletmek için çalışmalar yürütmüştür. Düzenlemelerde hafifleme için yapılan tüm bu girişimlerin yerel enerji üretimi için gözle görülebilir bir fark yaratıp yaratmayacağı tartışmalıdır. Columbia Üniversitesi'nden Jason Bordoff, pazarın çok daha büyük bir rol oynadığını savunmaktadır. Örneğin, ucuz doğal gaz, kömüre, Trump yönetiminin kaldırmayı vaat ettiği temiz enerji düzenlemelerinden çok daha fazla zarar vermektedir.

Kaya teknolojisi devriminin jeopolitik etkileri ise karmaşık ve yaptırımlar, korumacı ticaret politikaları gibi diğer politika değişimleriyle birleşiktir. Bazı uzmanlar "enerji hakimiyeti" fikrinin emperyalist olduğunu düşünmekte, petrolün "silahlaştırılması" fikrinin, Amerika'nın yıllardır Rusya gibi ülkeleri siyasi amaçlar için enerjiyi kullanmamaları için ikna etmek için verdiği çabaları geçersiz kıldığına inanmaktadır. Bir düşünce kuruluşu olan *American Security Project*, 1970'lerin petrol şoklarından bu yana ABD'nin küresel enerji güvenliğine en büyük katkısının küresel enerji piyasalarını akışkan tutması olduğunu savunmaktadır. Bazı analistler, Trump yönetiminin, Çin'in yaptığı gibi ikili ilişkilerde petrol ve gazı bir pazarlık aracı olarak kullanması halinde bu akışkanlığın tehlikeye gireceğinden endişe etmektedir. Amerika'nın ticaret politikalarından bazılarının da ters tepki göstermesi muhtemeldir. Örneğin, ülkenin en büyük potansiyel LNG müşterilerinden Japonya'yı da içeren bir ticaret anlaşması olan Trans-Pasifik Ortaklığı'ndan çekilmesi, Amerika'nın müttefiklerinin ülkenin LNG'sini ithal etmesini zorlaştırmıştır.

Her ne kadar kaya teknolojisi devrimi küresel tüketiciler için iyi sonuçlar doğurmuş olsa da 2014'te petrol fiyatlarının çökmesi, OPEC, Rusya ve diğer üreticilerin "OPEC - plus" ittifakına yönelmesine neden olmuş, Rusya'nın Orta Doğu'daki profilini, Amerika'nın daha içe dönük olduğu bir zamanda yükseltmiştir. İran, Rusya ve Venezüella'ya karşı yaptırımların da bu döneme denk gelmesi ile Çin'in de dahil olduğu birçok ülkede Amerika'nın kirli bir ekonomik oyun oynadığı algısı ortaya çıkmıştır. Vaşington'daki *Centre for Strategic and International Studies*, bunun ABD'nin rakiplerini birbirlerine yaklaştırdığını savunmaktadır. Çin bu ülkelerin üçüne de mali destek sağlamıştır. Rusya'nın en büyük petrol şirketi Rosneft ise Venezüella petrolünü nakit karşılığında almaya devam etmektedir.

Ancak özellikle Başkan Trump'ın kömür, petrol ve doğal gaz konularında fosil yakıtlara bağımlılığı azaltmak, enerji verimliliğini arttırmak ve küresel ısınmayla mücadele etmek için dünya çapında gerçekleştirilen hareket ile zıt bir duruş gösteren güçlü hitabı, şimdilik her ne kadar rahatlatıcı bir etkisi olsa da, kaya teknolojisini ileride Amerika için iki ucu keskin bir kılıç haline getirebilir. ABD'nin daha temiz enerji kaynakları pahasına fosil yakıtları teşvik etmeye devam etmesi durumunda hakimiyetini sürdürmesi olası değildir.